

Röportaj: Doç. Dr. Özlem Genç

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğretim Üyesi

1- Orta Çağ Avrupası'nda kadına karşı olumsuz bir tutum olduğunu biliyoruz peki kadın anatomisine bakış nasıldı hocam, dinin etkisi burada da var mıydı?

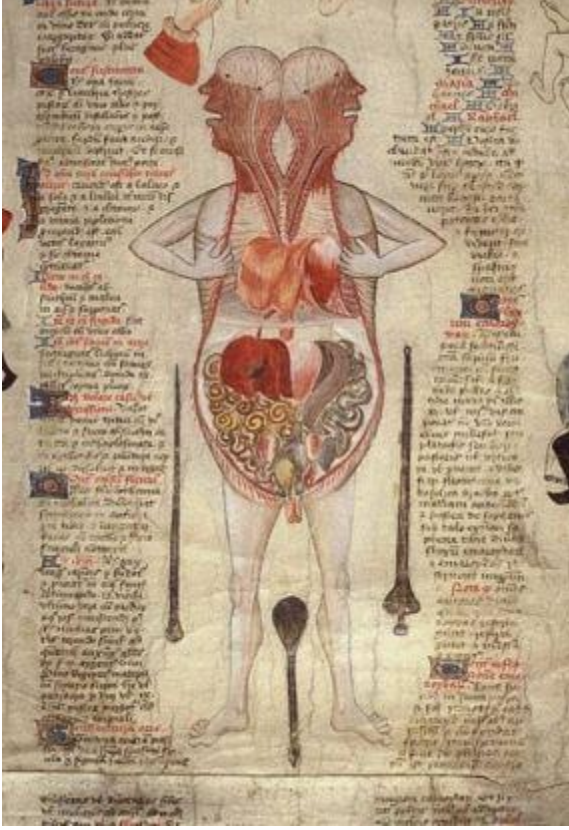
Evet, kesinlikle vardı hatta neredeyse tamamen teolojik temelli değerlendiriliyordu. Çağın başlangıcında konuyla ilgili anlatıların çoğu kilise babalarının metinlerinden alınıyordu, Yunan ve Roma etkisi şüphesiz vardı ama bu etkiyi dinin öğretileriyle harmanlayıp sunuyorlardı. Orta Çağ Avrupası'nda kadın anatomisi deyince dikkate alınan tek şey kadının asli görevi olan üreme idi. Onunla ilgili her şey üremeye yönelikti. Genel olarak bakıldığında kadın iç organları ve özellikle de üreme organları tarafından yönetilen bir varlık olarak görülüyordu. Temel üreme organı olan rahim vücutta bir aşağı bir yukarı hareket ediyordu ve bu hareketlilik kadınların psikolojik durumunu çok etkiliyordu. Histeri denilen duygu durum bozukluğunun sebebi de bu idi ve rahim yerine oturduğunda sonlanıyordu. Bunun için tütsüler kullanmak yaygındı. Çağın tamamına hâkim olan kadın düşmanlığı, kadın anatomisinin doğru anlaşılmasına da engel oluyordu. Kadının bir erkeğe ihtiyaç duymadan doğurabileceğine inananlar bile vardı. Ayrıca kadın anatomisini açıklamak için hayvanlardan da yararlanıyorlardı. Örneğin domuzların üreme anatomisinin kadınlarınkine aynı olduğuna inanılıyordu.

2- O zaman kadın hastalıkları ve doğum/jinekoloji konusunda çok yazmışlardır değil mi?

Aslında yazmışlar ama bunlar konuya ilişkin müstakil kitaplar değiller. Genelde her tıp kitabı zor doğum, rahim sarkması ve doğum sonrası ile ilgili birkaç bölüm içeriyordu. Doğum yönetimiyle ilgili ayrıntılı talimatlar ise yalnızca iki metinde vardır. İlki 5-6. yüzyılda Muscio/Moschion tarafından, 2. yüzyılda yaşayan Efesli Doktor Soranus'un Yunanca metninden (*Gynaikeia*) tercüme edilerek yazılan *Gynaecia* (MS 1. yüzyıl) idi. İyi bir ebenin özellikleri ve normal doğum hakkında bilgiler içermektedir. İkincisi Ebul Kasım El-Zehravi tarafından 10. yüzyılda yazılan bir metindir. Fetüsün hatalı görünümünü, ölü fetüsü çıkarmayı ve doğum sonrası ele almaktadır. Bu iki metin Geç Orta Çağ'da cerrahlar arasında kullanılmıştır.

Salernolu hekimlerden ya da ebelerden biri olan Trota'nın Kadınların Tedavileri adlı eseri hariç bilinen tüm Orta Çağ jinekolojik metinleri -ki bunlar 150'den fazladır- kesin olarak ya da büyük ihtimalle erkek yazarlara aittir. Sayısız tıp eseri de jinekolojiye değinmektedir. Çoğu, erkekler tarafından okunup kullanılmıştır.

Yazılanlara örnek vermem gerekirse ilk dönemlerde rahmin çift boynuzlu bir organ olduğuna inanılıyordu. Arapça metinlerde daha akla yakın ifadeler vardı. Rahmin mesaneye benzediği, cenin geliştikçe genişlemesi için lifli kaslardan oluştuğu ve cenini tutmak için içinin tüylü olduğu bunlardan bazılarıydı.

3- Trota dediniz Trotula değil mi doğrusu, ilk kadın tıp profesörü diye geçiyordu.

Hayır doğrusu Trota, bu konuda yıllardır çalışmalar yapan Monica Green bu konuya çok güzel açıklık getiriyor. Yaptığı incelemeler sonucunda *Trotula* diye tarihli bir kadın ismi olmadığını, aksine 12. yüzyıl Salernosu'nda *Trota* adında pek çok kadın yaşadığını ve onlardan birinin de şifacı ve tıp yazarı olduğunu belirtiyor. *Trotula* isminin 12. yüzyıl Güney İtalyası'ndan, muhtemelen Salerno'dan gelen kadın sağlığıyla ilgili üç eserin toplu ismi olduğunun, çünkü *Trotula* başlığı altında günümüze geldiklerinin altını çiziyor. Dolayısıyla Trotula derken bir isim değil toplu eser başlığı anlaşılmalıdır. Bahsettiği bu üç eser; *Liber de sinthomatibus mulierum*, *De curis mulierum* ve *De ornatu mulierum*'dur.

Birinci ve üçüncü metnin yazarları bilinmemektedir, muhtemelen erkek yazarlar tarafından yazılmışlardır. İkinci metin için en erken elyazmasında bile şifacı Trota'ya atıfta bulunmaktadır. Eseri kendisinin yazmasından ziyade dikte ettiren ya da ortaya konmasını sağlayan kişi de Trota olabilir. Hakkında hiçbir şey bilinmemektedir. Kocasını ve çocukları olduğu ispatlanmamıştır. Sadece ikinci eser ile bir bağı olduğu ve *Practica* (Uygulamalı Tıp Kitabı) adlı bir eser yazdığı bilinmektedir. Bu eserinde çok sayıda tıbbi tedaviyi bir araya getirmiştir. Cerrahiden hiç bahsetmemektedir. Yazdıklarından genel bir tıp uzmanı olduğu anlaşılmaktadır yani sadece gebelik ya da doğumla ilgilenmemiştir. Ayrıca Salerno'daki tek kadın şifacı değildir. 12-13. yüzyılda Salerno'da bu işi yapan beş düzine doktor ismi bilinmektedir. Trota dışında hiçbiri tıbbi bir kitap yazmamıştır, üstelik hiçbirinin üniversitede bir sandalyesi yoktur.

Green'in Trota'nın profesör olmadığı yönündeki bu tespiti de oldukça önemlidir. Bunu anlamının en kolay yolunun 12. yüzyılda Salerno Üniversitesi diye bir kurumun henüz var olmadığını hatırlamak olduğunu belirtmektedir ki son derece yerinde bir tespittir. Dolayısıyla bu dönemde hiçbir cinsiyetten profesör yoktur. Hatta Orta Çağ Avrupası'nda yazılan hiçbir metinde Trota isminden önce, *magister (hoca)* için kullanılan ve onursal bir unvanı simgeleyen, büyük "m" harfi bulunmamaktadır. Trota'nın Salerno Üniversitesi'nde profesör olduğunu söyleyen ilk kişi Antonia Mazza'dır, 1681'de söylemiştir. Peki neden ilk kadın tıp profesörü olarak anılmaktadır diye sorabilirsiniz, bu sorunun birkaç cevabı vardır. İlk Orta Çağ kadın düşmanlığıdır. *Trotula* kadın otoritesi hakkındaki kurgular 14-15. yüzyıllarda kadınların olumsuz tasvirlerini yaymak için kullanılmıştır. İkincisi Rönesans döneminde yapılan filolojik düzeltmeler, üçüncüsü erken modern dönemdeki milliyetçi gururun Salerno'daki yansıması ve son olarak 19-20. yüzyılda ortaya çıkan feminizm dalgasıdır. Bu dalgada ilk kadın tıp profesörü mitine ihtiyaç duyulmuş ve bunun için en uygun kişi olarak Trota seçilmiştir.

Eserlerinden de biraz bahsedeyim. *De curis mulierum* (Kadınların Tedavileri) adlı eserinde, vajinal yaraların tedavisi, rahibelerdeki cinsel isteği bastırmanın yolları, vajina boyutunu daraltma teknikleri gibi bilgilere yer vermiştir. Genel olarak yazdıkları arasında perine (anüs ile genital bölge arasındaki kısım) yırtıklarının nasıl onarılacağı, süt üretimi, vajinal ağrı ve rahim sarkması ile ilgili bilgiler vardır. Ayrıca mide tedavilerinden göz hastalıklarına kadar farklı konularda yazmıştır. Diğer doktorlardan farkı kadınlara dokunabildiği için uygulamalı jinekolojiyi kullanmasıdır. Zira Orta Çağ Avrupası'nda erkek doktorların hayati bir durum yoksa kadınlara dokunması kesinlikle yasaktır. Temasla anlaşılacak bir durum varsa bunu yapanlar ebelerdir.

4- Orta Çağ Avrupası'nda ebelik vardı o halde, ayrı bir meslek miydi?

Ebeler Antik dönemden beri gebelik ve çocuk doğumunda yardımcı olan kimselerdi. Yunanca *maiai*, Latince *obstetrices* ya da *medicae* olarak geçmektedirler. Hem gebelik ile ilgili ihtiyaçlarda hem de kadınların jinekolojik ihtiyaçlarında sorumluluk alan kişilerdi. Normal doğumda rolü anneyi rahatlatmak, bebeği korumaktı. Bunun için anneye aromatik yağlarla abdominal masaj yapardı. Doğan bebeği alır, kordonunu keser, bebeği temizler ve yağlardı. Doğum zorsa bitki banyoları yaptırır, içeceklerle karıştırılmış bitkiler verir, bazen bu bitkileri rahim ağzına koyar ya da tütsü yakardı. Bebek ters geliyorsa ebe elini yağlayıp dikkatle bebeği düzeltmeliydi. Bu nedenle eli küçük olmalıydı. Bu müdahalenin işe yaramaması nedeniyle rahminde çocuğuyla gömülen kadınlar da vardı. Zor doğumlarda büyüye de başvurulurdu, doğum muskaları annenin alt karın bölgesine yerleştirilirdi. Annenin de eşlik ettiği dualar ve ritmik ilahiler söylenirdi. Doğum sonrasında plesentanın dışarı atılması ve doğum sonrası kanamanın kontrol edilmesi gerekiyordu. Plesentanın unutulması ölümcül olabilirdi. Doğal yollardan çıkmazsa ebeler elleriyle alıyordu. Yırtık ya da çatlak oluşmuş ya da rahim sarkmasından muzdarip kadınlara özel bakım gerekiyordu. Enfeksiyon olabilirdi. Doğum sırasında anne ve bebek arasında tercih yapmak gerekirse anneye öncelik verilirdi. Her şey normal gitmişse, ebe, anneyi ve bebeği yakınlarına teslim edip ayrılıyordu.

Ebelerin bir diğer görevi vaftiz idi. Yeni doğanın vaftiz edilmeden ölmesinden korkan kilise 1215 4. Lateran Konsili'nde yeni doğan vaftizini bir kadın tarafından yerine getirilebilecek tek kutsal tören haline getirmiştir. Uzman ebeler ortaya çıkınca din adamları onları bu konuda

eğitmişlerdir. 1311 Paris Sinodu'nda her kasabanın, diyakozluk bölgesinin yetenekli ebelere sahip olması istenmiştir. Bu ebeler acil durumda vaftiz için yemin edeceklerdi. Yalnız Güney Avrupa'da aynı durum söz konusu değildir.

Kentsel ortamlarda tıpta uzmanlaşma başlayınca ebeler de kayboldu. 14. yüzyıla kadar ebelik bir meslek olarak hiç geçmemiştir. Kuzey Avrupa'da ebeliğin 14. yüzyılda bir meslek olarak ortaya çıkma nedeni kent merkezlerinin büyümesi, belediyelerin yoksullara yardım endişeleri ve bu amaçla ebelerin yoksul kadınlara ücretsiz hizmet için görevlendirilmeleridir. Ebelerin resmi olarak ruhsatlandırılmasının en eski örneği ise 1424 Brüksel'dir. Ebelikle ilgili, 15. yüzyıla kadar hiçbir özel metin yazılmamıştır.

Bu arada belirtmeliyim ki 1423'te Paris Tıp Fakültesi'ndeki erkek Doktor Jean Domremi'ye göre kadınların doğumda birbirlerine yardım ederken yaptıkları ilaç değildir. Dolayısıyla ebeler de doktor değildir.

Ebenin Çocuğu Çıkariş Anının Tasviri

5- Doğuma yardımcı olması için okunan dualara örneğimiz var mı hocam?

Evet, var. Tıbbi müdahaleler genelde işe yaramadığı, kanama ya da akut enfeksiyonları hafifletmek için çok az şey yapılabildiği için medet umulan yardım başka türlü aranıyordu. İlahiler, dini takılar, üzerine yazı yazılı muskalar ve parşömenler takmak, elma ya da peynir gibi üzerine yazı yazılmış yiyecekler yemek bunlardan bazılarıydı. En yaygın olanı peperit tilsimiydi. Bunda ilk olarak Meryem'in Hz. İsa'yı doğurması (*Maria peperit Christum*), sonra Anna'nın Meryem'i doğurması ve Elizabeth'in Vaftizci Yahya'yı doğurması listeleniyordu. Ayrıca *Sator*

arepo tenet opera rotas cümlesi de yaygın olarak kullanılıyordu. Bu cümle tersinden de aynı şekilde okunabilen eski büyümlü bir cümle idi ve sıklıkla kare formunda bir zemine yazılıyordu. Bunların doğuma yardımcı olduğuna ama bir ebenin yerini tutamayacağına inanılıyordu. Doğumda koruyucu olduğuna inanılan pek çok azize ya da aziz de vardı: Bakire Meryem, Mecdelli Meryem, (Bakire Meryem'in annesi) Azize Anna/Anne, Aziz Leonard ve hepsinden öte Antakyalı Azize Margaret. Margaret'in efsanesinde, bir ejderha tarafından yutulduğu ve karnından mucizevî bir şekilde çıktığı anlatılmaktadır.

6- Erkek doktorlar kadınlarla hiç ilgilenmiyorlar mıydı?

Erkek doktorlar kadınların jinekolojik muayenelerini yapamıyorlardı ama kadınlarla hiç ilgilenmiyor değillerdi. Soylu kadınların özel erkek doktorları vardı. Erkek doktorlar Geç Orta Çağ'da kadın hastalıklarıyla daha çok ilgilendiler. Muayene gerektiğine bunu kadın yardımcıları yapıyordu. 1297'de Fransiskanların kadın kolunun (kurucusu Azize Clare'dir) tüzüğünde erkek doktorların ciddi tedavi gerektiren durumlarda çağrılmaları gerektiği, mahrem yerlere dokunulması gerektiğinde ise kadın şifacılarından ya da kan alma uzmanlarından yardım alınması gerektiği belirtilmiştir.

Jinekolojik Cerrahi gerektiğinde de erkek doktorlara başvuruluyordu. 12. yüzyıla kadar müdahaleler göğüs hastalıkları ile sınırlıydı. Cerrahlar, cerrahinin göğüs kanserinde etkili bir tedavi olduğuna dair pek de iyimser değillerdi. Eğer yeterince erken müdahale edilirse kesip almanın işe yarayacağına inanılıyordu. Geç 13. ve erken 14. yüzyılda cerrahi yazarları kadın üreme organlarının durumunu tartışmaya başladılar. Arap yazarlar bu konuda ayrıntılı talimatlar verirler. Cerrahlar normal bir birlikteliği engelleyen zarları ya da yumruları alabiliyorlardı. Daha az ciddi durumlarda merhemler, haplar, pudralar ve özel diyetler kullanılıyordu.

7- Kadınlar evlerinde mi doğum yapıyorlardı?

Evde doğum çok daha yaygındı ancak kırsaldaki doğumlar hakkında pek bir bilgi bulunmamaktadır. 13. yüzyılda hamileler için bazı hastaneler kurulmuştur. 1274'te Kuzey Fransa'daki Douai'de hastane sadece kasabanın kadın vatandaşları için kurulmuştur. Bunlar daha çok yiyecek ve barınma sunan kurumlardır. Douai'dekin tüzüğünde ebelle ilgili bir bilgi yoktur. Bu tip hastanelerde çalışmak üzere atanan ebelerle ilgili ilk kayıt 1378 Paris'e aittir.

Doğum başladığında anne, ebe ve diğer kadın yardımcıları tarafından özel bir odaya yatırılırdı. Kuzey Avrupa'nın izole bölgelerinde kocalar, doğumun son evresinde ebelere yardım için orada bulunurdu. Bazı metinler doğum odasının karanlık ve ılık olmasını söylerdi çünkü ışık ve soğuk anneye zarar verir ve yeni doğan bebeği rahatsız ederdi. Tabii bunlar zenginler için geçerliydi. Kırsal kesimde anneler kulübelerindeki toprak zeminin üzerindeki saman yatakta doğururdu.

Bayan akraba, ebe ve komşular çocuk doğumu konusunda birincil kişilerdi. Geç Orta Çağ Avrupası'nda doktorlar ve cerrahlar hem normal doğumları denetliyorlardı hem de zor doğumlara müdahale ediyorlardı. Bu durum özellikle üst sınıf için geçerliydi. Okuryazar olan erkek doktorlar kadınlara doğurganlık konusunda tavsiyeler de veriyorlardı.

8- Doğum yöntemleri bugüne benziyor muydu, sezaryen doğum var mıydı örneğin?

İki şekilde doğum yapılabilirdi; normal ve sezaryen ancak aralarında önemli bir fark vardır. İlkinde anne sağ iken ikincisinde ölüdür. Sezaryen, terim olarak ilk kez Rönesans döneminde kullanılmıştır ama Antik Roma'da bilinen bir yöntemdir. Yalnız sadece ölen bir anneden çocuğu almak için yapılıyordu. Orta Çağ'da ilk kez 12. yüzyılda bahsedilmiştir. Bahseden metinler tıbbi değil dini metinlerdir, kilise konsili kararlarıdır. 1196-1208 arası Paris piskoposu olan Odo, anne ölmüşse ve çocuğun halen canlı olduğuna inanılıyorsa yapılmasını söylemiştir. 1236 Canterbury Konsili aynısını onaylamış, fetüsün nefesle desteklenmesi gerektiğinden dolayı operasyon boyunca annenin ağzının açık tutulmasını, bir ebenin de elinde suyla çocuğu hemen vaftiz etmek için hazır beklemesini eklemiştir. 1310 Treves Konsili bebek vaftizden önce ölürse kutsanmamış bir alana gömülmesini, anne rahmindeyken ölürse ikisinin de kutsanmış bir alana gömülmesini öngörmüştür. Metinlerin hepsinde sezaryen operasyonunu ebeler yapmaktadır. Bu şekilde doğan çocuğun annesinden kısa süre sonra öleceğine inanılmıştır. Bu acil vaftizin amacı ise sadece ölümsüz olan ruhu kurtarmaktır.

Jül Sezar'ın Sezaryen Doğumunu Gösteren Minyatür

9- Lohusalık dönemi diye bir olgu var mıydı hocam?

Evet, vardı. Tıbbi tedavi anlamında annenin doğum sonrası durumu, doğumun kendisinden daha çok tartışılmıştır. Doğum sonrasında karnın inmemesi, doğum sonrasında kan gibi bazı maddelerin vücuttan atılmaması gibi durumların acil müdahale gerektiren durumlar olduğuna inanılmıştır. Doğum sonrası dinlenme dönemine de önem verilmiştir. Süresi, bugünkü gibi, 4 ila 6 haftadır. İnsanlardan uzak kalmak sadece anneyi değil yeni doğan bebeği de korumaktadır. 1293'te Douai'de yapılan bir düzenlemede bu dönemi tam olarak tamamlamayan kadınlar için

sürgün cezasının verilmesi öngörölmüştür. Bu dönemde kadın komşular ve akrabalar ziyarete gidebiliyordu ve sonlanması bir kilise ayini ile oluyordu. Bu ayine *arınma ayini* denirdi ve kadınlara özel olan tek ayindi. Bazen evlilik dışı hamile kalanları denetlemenin de bir yoluıdu. İngiltere’de baba olan kişi bu tören sırasında varisinin doğumu kutlanırken yemek de verirdi.

10- Önceki söyleşilerimizde bu dönemde kadınların genelde her 18 ayda bir doğum yaptığını söylemişsiniz. Bu çocukların hepsi isteyerek olmamıştır herhalde, doğum kontrolü diye bir şey bilmiyorlar mıydı?

Aslında çok fazla çocuk her dönemde zordu ve onlar da bunu engellemeye çalışıyorlardı. Evliliğin temel amacı çocuk sahibi olmaktı. Batı Hristiyanları arasında bu konuda birincil etki Hippolu Augustinus’a (ö. 430) aittir. Ona göre evliliğin üç iyiliği vardır, ikinci sıradaki iyilik çocuktur, diğerleri cinsel sadakat ve karı kocayı Tanrı’ya bağlayan kutsallıktır. Kilise kanunu da bir erkeğin karısının hamile kalmasına mani olmasını zinadan daha büyük günah olarak kabul etmektedir. Bizans’ta Ortodoks Hristiyanlar kürtajı cinayetle eş değer görürdü. Yani aslında hamileliğe engel olmak hoş karşılanmıyordu.

Erken Orta Çağ jinekoloji metinlerinde doğum kontrol hapları ve düşük yaptırıcılara dair bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgileri genelde Yunan ve Roma’dan edinmişlerdir. 11-12. yüzyıllarda Müslüman eserlerini de tercüme ederek bazı uygulamaları benimsemişlerdir. 11. yüzyılda yaşayan Benedikten keşiş Afrikalı Konstantin, Arapça bir tıp metnini tercüme ederken kürtajla ilgili kısmı çevirmemiş ama öte yandan bazen hamilelikten kaçınılması gerektiğini, düzenli ilişkinin kadın sağlığı için gerekli olduğunu ve bu nedenle doğum kontrolünün uygulanmasını desteklemiştir. Bunu destekleyen başka Hristiyan yazarlar da vardır ama İtalyan yazarlar gibi konuya ayrı bir bölüm ayırmamışlardır.

Bir çavdar mantarı olan ergot, Orta Çağ Avrupası’nda düşük yaptırıcı ilaç olarak kullanılıyordu. Hamileliği erken dönemde tespit etmek zor olduğu için, doğan çocuğu öldürmek ya da terk etmek en çok kullanılan yöntemdi. Geç dönemde çocuklar kasaba meclisi, katedral ya da hastanenin önüne bırakılıyordu. Bunu yapan kişiler çok ağır cezalara çarptırılıyor hatta bazen ölüm cezası bile alıyorlardı, hafifletici tek sebep yoksulluk oluyordu.

11- Peki ya çocuk olmuyorsa...

İşte bu büyük bir sorundu. Kısırlık bir Orta Çağ takıntısıydı. 12. yüzyılda erkek yazarların daha çok ilgisini çekmeye başlamıştır. Başlangıçta tıp kitaplarında jinekoloji başlığının altında veriliyordu, 14. yüzyılın başında özel bir konu haline gelmiştir.

Çağ boyunca kilise çocuksuz evlilikleri eşit ölçüde geçerli kabul etse de bu durum halk tarafından pek kabul edilmiyordu. Çocuğu olmayan kadınlar baba evine gönderilebiliyordu. Bunu koca da yapabiliyordu, kocanın ailesi de yapabiliyordu. Çocuk, varis anlamına geldiğinden özellikle zenginler arasında çok önemliydi. Çocuğu olmayan kadınlar çareler ararlardı. Bu durumda hac ziyaretleri düzenleniyor, dualar ediliyor hatta büyülere başvuruluyordu.

12- Kadınlar hamile olduklarını nasıl anlıyorlardı hocam, sonuçta bugünkü gibi testler o zaman yoktu. Cinsiyeti de bilemiyorlardı tabii.

Testler yoktu ama onların da kendilerine göre metotları vardı. Orta Çağ Avrupası'nda kadınların çoğu anne oluyordu. Kadınlar hamile kaldıklarını, adetlerinin kesilmesinden, cinsel istek kaybından ya da yokluğundan ve ten renklerinin değişmesinden anlıyorlardı. Geç Orta Çağ'da doktorlar kadın idrarına da bakıyordu. Yine de çoğunlukla bebek hareket ettiğinde hamile kalındığı anlaşılıyordu. Rahim ağzını muayene etmek de bir yöntemdi ama sadece anne ölüme mahkûm edilmişse, masum bir bebek de ölmesin diye yapılıyordu.

Dönem doktorlarına göre çocuğun cinsiyetini belirleyen şey erkek ve dişi tohumlar arasındaki savaştı, hangisi galip gelirse o dünyaya geliyordu. Cinsiyeti anlamak için bebeğin karındaki yerleşim yerine bakılıyordu. Anne çocuğu sağda taşıyorsa ve sağ göğsü diğerinden büyükse, döllenme rahmin sağ tarafında olmuştu ve burası karaciğere daha yakın olduğundan daha sıcaktı, çocuk da erkek olurdu, tersi durumda ise kız olurdu. Yalnız rahim 7 hücreliydi ve ortada kalan hücrede döllenme olmuşsa çocuk çift cinsiyetli olurdu. Hamile kadınlar tuhaf şeyler de yemek isteyebiliyordu, kömür ya da toprak gibi. Bu durumdaki kadına şekerle pişirilmiş fasulye verilmeliydi. Hamilelik boyunca kadın hafif beslenmeli, balık ya da kümes hayvanları gibi sindirimi kolay şeyler yemeliydi.

13- Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı hocam?

Son olarak Orta Çağ jinekolojisinde âdet olamamanın çok büyük bir endişe olduğunu çünkü bu dönemleri düzenli yaşayamayan kadının hamile kalamayacağına inanıldığını söyleyebilirim. Kadın için *sine qua non* idi yani olmazsa olmazdı. Trota bu döneme “çiçek” diyordu, ağaçlar

çiçeksiz meyve veremedikleri gibi kadınlar da çiçeksiz hamile kalamazlardı. Kadın düzenli âdet olmazsa atıklar vücutta birikir ve hasta ederdi. Deri hastalıkları, göğüs kanseri, kalp çarpıntısı ve sonunda da ölüme neden olurdu. Tıbbi olmayan metinlerde konuya yaklaşımlar çok olumsuzdur. Bizans'ta bu dönemde olan kadınlar kutsal yerlere giremez, objelere dokunamazdı. Batı'da Büyük Gregorius onların ve yeni doğum yapan kadınların kiliseye girmelerini yasaklamıştır.

Bu fizyolojik döngü Orta Çağ Avrupası'nda tohumların filizlenmesini önler, üzüm peltasını acılaştırır, şifalı bitkileri öldürür, demiri paslatır, pirinci karartır, demirle parçalanamayacak kadar sert bir zifti bile çözebilirdi. Bu dönemdeki kadın aynaya baktığında aynayı karartabilirdi. Pasif olan göz bu atığın bir kısmını alır ve hava ile temasla buğu haline gelen madde aynaya akardı. Menopoz döneminde bu kirli atık dışarı atılmadığı için yaşlı kadınların bakışları bebekleri zehirleyebilirdi. Bu konuyla ilgili belki de en ilginç inanış anne sütünün âdet kanının pişmiş hali olduğuydu. Erkeklerde de atılması gereken ve pişemeyen atıklar vardı ama bunlar beden ve yüz kılları şeklinde atılabiliyordu. Hayvanlarda ise bu görevi boynuzlar görüyordu. Başka bir ilginç görüşte açlık âdet döngüsünü önlüyordu, bu nedenle yoksul kadınların çoğunlukla bu dönemleri yaşamadıklarına inanılıyordu.